

กระทู้ถามที่ ๖๕๖ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๓ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ในเขตเทศบาลตำบล
กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ตามนายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

เนื่องจาก มาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาเทศบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลทำให้ตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบล ต้องถูกยกเลิกไปตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งๆ ที่ตำแหน่งเหล่านี้มีความจำเป็นในการช่วยเหลือประชาชน และช่วยเหลืองานราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ในอดีตและปัจจุบันยังคงมี ๒ สถานะ ในสถานะแรกเปรียบเสมือนตัวแทนของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังจะเห็นว่ามีกฎหมายหลายฉบับ รวมทั้งนโยบายสำคัญของรัฐบาล ได้มอบภาระหน้าที่ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านดำเนินการ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันปราบปรามยาเสพติด การเป็นผู้นำในการรักษาสิ่งแวดล้อม การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในด้านการทะเบียนราษฎร งานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นต้น นโยบายสำคัญเช่นกองทุนหมู่บ้าน การสร้างชุมชนเข้มแข็ง งานชี้แจงประชาสัมพันธ์ข่าวสารของทางราชการ รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ตามกระทรวง ทบวง กรม จังหวัดและอำเภอมอบหมาย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนของราษฎรในหมู่บ้านมีหน้าที่คอยประสานงานเกี่ยวกับปัญหาทุกข์สุขและความต้องการของประชาชนมาสู่รัฐบาลให้ได้รับทราบและแก้ไขปัญหา เหตุผลสำคัญที่สุดที่ต้องมีตำแหน่งเหล่านี้ไว้เพราะหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ มิได้เกี่ยวข้องกับหรือเหมือนกับหน้าที่ของนายกเทศมนตรีหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นในเขตเทศบาล โดยแต่ละฝ่ายได้มีกฎหมายกำหนดขอบเขตและอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนทำให้มีความแตกต่างกัน ในทางปฏิบัติจึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทดแทนกันได้ สมควรให้คงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านไว้เช่นเดิม จึงขอเรียนถามว่า

๑. หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสาร์วัดรกำนัน มีความแตกต่างกับหน้าที่ของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทดแทนกันได้ รัฐบาลมีนโยบายเพื่อการดำรงอยู่ของตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ อย่างไร

๒. รัฐบาลจะสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลที่มีตำแหน่งกำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ แล้วถูกยกเลิกไปหรือไม่ อย่างไร เพื่อทราบปัญหาความต้องการที่แท้จริงของประชาชน
ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
นพคุณ รัฐผไท
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย
จังหวัดเชียงใหม่

คำตอบกระทู้ถามที่ ๖๕๖ ร.

ของ นายณพคุณ รัฐผไท สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่
เรื่อง การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ในเขตเทศบาลตำบล

ข้าพเจ้า ร้อยตำรวจเอก ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้รับมอบหมายจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ให้เป็นผู้ชี้แจงตอบกระทู้ถาม เรื่อง การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ในเขตเทศบาลตำบล ข้าพเจ้าขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ดังนี้

คำตอบข้อ ๑ ขอเรียนว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ถือเป็นสถาบันการปกครองที่สำคัญ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ โดยมีหน้าที่สำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อย บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ส่งเสริมอาชีพ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล และกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ แต่ปัจจุบันพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ได้จำกัดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเขตเทศบาลที่เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาล โดยยังคงมีอำนาจหน้าที่อยู่ต่อไป จนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งหรือครบวาระแต่ไม่เกิน ๕ ปี ทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน และการปฏิบัติหน้าที่ของทางราชการในเขตเทศบาลที่เปลี่ยนแปลงฐานะมาจากสุขาภิบาล

ทั้งนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภาผู้แทนราษฎร โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในเขตเทศบาลตำบลที่เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาล แต่เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ เป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องทางการเงิน ต้องผ่านการรับรองจากนายกรัฐมนตรีก่อน จึงจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาได้ ดังนั้น รัฐบาลจะต้องพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับให้รอบคอบก่อนที่จะมีการพิจารณาให้คำรับรอง จึงได้ส่งให้คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณา โดยคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาการให้มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ในเขตเทศบาลที่ยกฐานะจากสุขาภิบาล โดยในที่ประชุมจะมีตัวแทนของสมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทยเข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้งและปรากฏผลการประชุมดังนี้

๑. อนุกรรมการส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่าเทศบาลตำบลบางแห่งยังมีความจำเป็นต้องมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่อยู่ และขณะเดียวกันกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็ต้องยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นเมืองในพื้นที่ ถ้าหากในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ที่ทำให้สภาพเป็นเมืองตามเกณฑ์ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ก็ต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะให้มีการยุบตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่นั้นต่อไป

๒. สำหรับเทศบาลตำบลที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ้นจากตำแหน่งตามวาระไปแล้ว ไม่ต้องย้อนมาพิจารณาว่าจะให้คงมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามเกณฑ์ชี้วัดที่จะกำหนดขึ้นใหม่ คือ หมดวาระแล้วก็ให้ยกเลิกไป

๓. ขณะนี้คณะอนุกรรมการ ฯ กำลังพิจารณาสรุปความเห็นดังกล่าว นำเสนอให้คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณา เพื่อเสนอต่อรัฐบาลประกอบการแก้ไขมาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๕๒ ต่อไป

คำตอบข้อ ๒ ขอเรียนว่า คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาการให้คงมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเทศบาลที่ยกฐานะตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยคณะอนุกรรมการชุดดังกล่าวจะประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนเทศบาล ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมร่วมกันแสดงความคิดเห็นซึ่งผู้แทนดังกล่าวเป็นตัวแทนของประชาชนโดยตรงอยู่แล้ว และการให้ความเห็นต่อกรณีดังกล่าวนอกเหนือไปจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนั้น ๆ แล้ว หน่วยงานของรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นผู้มอบหมายภารกิจให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติ ต้องพิจารณาว่าหากมีการยุบเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลแล้วจะมีบุคลากรเพียงพอที่จะลงไปปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้าน ตำบล แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือไม่ เนื่องจากปัจจุบันมีข้อจำกัดด้านงบประมาณของประเทศและข้อจำกัดด้านการลดขนาดกำลังคนภาครัฐ